

Redt *Larus audouini*!

Door Prof. Dr. Hans Freiherr Geyr von Schweppenburg

Het is nu al meer dan vijftig jaar geleden, sinds ik als jeugdig ornitholoog voor het eerst iets over de *Audouins meeuw* las. De naam, de schoonheid van de vogel, maar vooral zijn zeldzaamheid en de toen reeds duidelijk wordende bedreiging van het voortbestaan van deze soort waren oorzaak, dat ik mij sindsdien steeds voor deze meeuw ben blijven interesseren. Een belangstelling, die overigens zuiver platonisch bleef. Want nimmer bezocht ik een broedplaats van de soort, op geen van mijn tochten over de Middellandse Zee mocht ik er een aanschouwen, en nimmer heb ik een regel over deze meeuwensoort gepubliceerd. Maar met klimmende verontwaardiging, machteloosheid en droefenis heb ik het gevaar voor uitroeiing van de *Audouins meeuw* zien toenemen. Van de ene broedplaats na de andere lazende we, dat ze „thans” niet meer bezet was. Het aantal der nog zeer verspreid in het ornithologisch toch goed doorvorste Middellandse Zeegebied broedende paartjes scheen op den duur te gering te worden, om op voortbestaan van de soort te durven hopen. Haar lot leek bezegeld en ik heb me zelfs wel eens afgevraagd, of het zich niet reeds had voortrokken.*)

En toen kwam, in 1956, de uiterst verrassende ontdekking van Brosset, waarvan deze bescheiden ornitholoog de betekenis ternaauwernood leek te hebben begrepen: „De talrijkste der Laridae in het mondingsgebied van de Moulouya, waar een troep van meer dan 200 exemplaren kon worden geteld. Broedt vermoedelijk op de Iles de Chaffarines.” Derhalve een vermoedelijk niet zo zeldzame broedvogel op of voor de kust van (oostelijk) Marokko!

In 1957 bezocht Brosset, samen met A. Olier de Chaffarines, die aan Spanje behoren en in een militaire zone liggen. (De Ouled Moulouya is in haar benedenloop grensrivier tussen Spaans Marokko en de smalle corridor waarmee (Arabisch) Marokko tussen dat gebied

en Algerije de Middellandse Zee raakt. — Zw.). In verband met deze militaire situatie mochten beide ornithologen slechts één eiland, del Congresso, bezoeken. Daar broedde *Larus argentatus michahellis* op vrijwel alle ontoegankelijke plaatsen.

Van de *Audouins meeuw* werd geen enkel paar broedend aangetroffen, maar de soort was „overal algemeen in het kustgebied”. Wellicht, aldus Brosset, broedden zij op het eiland de Rey, waar hij van grote afstand een talrijke meeuwen kolonie zag, doch te ver weg om de soort te kunnen vaststellen.

Na deze gehele onverwachte ontdekking mogen we misschien toch nog enige hoop koesteren! Menigeen zal het misschien zelfs belachelijk vinden om over een „redding” te spreken. Nog nimmer, zou men kunnen zeggen, zijn er in deze eeuw ook maar ergens zoveel exemplaren van onze meeuwensoort aangetroffen. Waarom dan deze alarmkreet?!

Het is waar — de genoemde getallen zijn onverwacht groot. Maar daar staat tegenover, dat het aantal nog zeer klein is; als waarborg tegen het uitsterven van de soort. En overal elders uit het gebied der Middellandse Zee wordt uitsluitend melding gemaakt van het verdwijnen of een verontruste achteruitgang van deze meeuwen. De mediterrane kust van oostelijk Marokko was echter tot voor kort en is ook thans nog grotendeels terra incognita. Het ziet er naar uit, dat de daar gelegen Chaffarines — en wellicht nog enkele andere kleine eilanden — de laatste wijkplaats vormen van onze meeuwtjes. In totaal zijn er, naar we mogen veronderstellen, in het gunstigste geval nog ongeveer 150 paartjes van de *Audouins meeuw*.

Zonder deze meeuwtjes in het delta-gebied van de Moulouya zou een snelle verdwijning van de soort van onze reeds zo verarmde aardbol stellig onafwendbaar zijn. Wellicht is er nu voor de meeuwtjes en voor ons nog een laatste kans, maar dan zullen we nu ook onmiddellijk handelend moeten optreden. Spanje, waar de belangstelling voor en bestudering van de vogelwereld zo ver-

1) Het is niet de bedoeling van deze regels, de historie van de achteruitgang te schrijven of een opsomming te geven van de in de literatuur vermelde voormalige broedplaatsen en andere vindplaatsen.

WATERSNIP

Houtgravure van Rein Stuurman

blijdend is opgebloeid, heeft in de eerste plaats de eer en de plicht, al het mogelijke te doen voor de redding van deze meeuwtjes.

Maar bovendien zijn wij allemaal — ornithologen en natuurbeschermers waar ook ter wereld, verplicht iets te doen om de *Audouins meeuw* te redden. Misschien is het nog niet te laat! Misschien!

Niet minder verrassend dan het bericht over de *Audouins meeuw* is de ontdekking door Brosset van overwinterende *Numenius tenuirostris* in de delta van de Moulouya. „Doortrekker: vrij algemeen — juli tot mei: een paartje verbleef in april en mei 1954 in de moerassen van de Moulouya, maar een nest kon niet worden gevonden!” Zoals bekend overwinterde deze thans zo zeldzaam geworden wulpensoort vroeger in grote aantallen in Noordwest-Afrika. Dat ze daar zouden broeden is vaker verondersteld, doch uiterst onwaarschijnlijk. De voornamelijk in West-Siberië gelegen broedplaatsen zijn nog onvolledig onderzocht en ook omtrent de levenswijze is nog weinig bekend.

Het ziet er heel erg naar uit, dat ook deze soort de ondergang nabij is, wellicht nog in sterkere mate dan *L. audouini*. In tegenstelling met de meeuwensoort schijnt de *dunbekwulp* op de broedplaatsen weinig gevaar te lopen. De opvallende achteruitgang zou dan ook vooral te wijten zijn aan sterke vervolging in het voornamelijk in Noordwest-Afrika gelegen overwinteringsgebied. De bescherming zal dan ook in de eerste plaats daarop, dus vooral op de delta van de Moulouya gericht moeten zijn: bescherming tegen afschot en verzekering van het voortbestaan der moerassen die, helaas, niet zo uitgestrekt meer zouden zijn. De meeste ervan zouden reeds zijn drooggelegd, hetgeen o.a. het *purperhoen* heeft verdreven.

Wellicht mag ik daarom hier tevens eens wijzen op de verontrustende vermindering van het aantal moerassen in het gehele gebied der Middellandse Zee en de daaruit voortvloeiende bedreiging van de daarin broedende moeras- en watervogels: het Hulehmeer in Palestina, het Fetzarameer in Algerije, het Lentinimeer

op Sicilië en uitgestrekte moerassen in westelijk Marokko zijn reeds verdwenen, om slechts enkele der meest trieste gevallen te noemen. Een uiterst interessante mengfauna, zoals wij die noch ten noorden van de Middellandse Zee, noch ten zuiden van de grote woestijn aantreffen, werd daardoor vernietigd. Men ging er prat op, wat landbouwgronden te hebben gewonnen doch beseftte ternauwernood, welke onvervangbare natuurschatten men daarbij onherroepelijk had vernietigd! Vernietigd, voordat ze zelfs maar gekend en bestudeerd waren. Ook hier moet snel worden gehandeld!: op de Balkan, in Turkije (het Meer van Antiochië), in Egypte (de Nijldelta, Fajoem), in Tunesië (Garaet Achkel e.a.), in Algerije, waar misschien nog iets te redden is, en in Marokko! Voor Italië is het waarschijnlijk al te laat. In Spanje (Marismas van de Guadalquivir) en in Frankrijk (Camarque) is wellicht, althans voor enige der belangrijkste gebieden, het gevaar voorlopig afgewend. Maar ook daar, zoals overal in de genoemde gebieden wachten onkunde, winzucht en overdreven agrarische en sanitaire (malaria) ijver slechts op hun kans, om hun vernietigingswerk te beginnen. Overal dreigt gevaar! Internationaal ingrijpen in samenwerking met de nationale regeringen is dringend noodzakelijk. In elk geval dient zonder uitstel te worden begonnen met het opmaken van de inventaris der belangrijkste en meest bedreigde gebieden, terwijl de bescherming evenmin uitstel gedoogd. Wellicht is met voorlichting, inzicht, goede wil en energie nog veel te redden. Er is geen tijd, daarmee lang te wachten. Anders zal het te laat zijn!

Litteratuur:

Brosset, A. (1956): Les oiseaux du Maroc oriental. De la Méditerranée à Berguent. Alauda 24.

Brosset, A. (1957): Excursion aux Iles Chaffarines. Alauda 25.

Bovenstaande hartekreet van de nester der Duitse ornithologen werd met zijn volledige instemming overgenomen uit het Journal für Ornithologie, welks redacteur Prof. Dr. E. Stresemann wij eveneens dank zeggen.